

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.48

Хостели як колективні засоби розміщення в Україні

Алдошина М.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

Бондаренко Н.А.

студентка факультету міжнародних економічних відносин
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

У статті розглянуто актуальність розвитку хостелів в Україні як доступного бюджетного засобу розміщення для молоді. Висвітлено основні тенденції туристичної галузі, що підтверджують доцільність більш широкого впровадження хостелів в готельне господарство країни. Проаналізовано нормативно-правові положення, що регулюють діяльність підприємств цього типу в Україні. Наведено хостел-стандарти, що дають змогу класифікувати хостели за категоріями.

Ключові слова: готельне господарство, засоби розміщення, хостел, туристична інфраструктура, хостел-стандарти, молодіжний туризм.

Aldoshina M.V., Bondarenko N.A. HOSTELS AS COLLECTIVE ACCOMMODATION FACILITIES IN UKRAINE

В статье рассмотрена актуальность развития хостелов в Украине как доступного бюджетного средства размещения для молодежи. Освещены основные тенденции туристической отрасли, которые подтверждают целесообразность более широкого внедрения хостелов в гостиничное хозяйство страны. Проанализированы нормативно-правовые положения, регулирующие деятельность предприятий данного типа в Украине. Представлены хостел-стандарты, позволяющие классифицировать хостелы по категориям.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, средства размещения, хостел, туристическая инфраструктура, хостел-стандарты, молодежный туризм.

Aldoshina M.V., Bondarenko N.A. HOSTELS AS COLLECTIVE ACCOMMODATION FACILITIES IN UKRAINE

The article considers the relevance of the hostels development in Ukraine as an affordable budget accommodation for young people. The main tendencies of the tourism industry are highlighted, confirming the expediency of wider introduction of hostels to the hotel industry of the country. The legal provisions and regulations of the activities of enterprises of this type in Ukraine are analyzed. Hostel standards are provided to classify hostels by category.

Keywords: hotel industry, accommodation facilities, hostel, tourist infrastructure, hostel-standards, youth tourism.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Є кілька точок зору щодо складу туристичної індустрії. Європейські фахівці з туризму розподіляють всю систему підприємства в туризмі на дві частини, такі як туристична індустрія та індустрія гостинності. Туристична індустрія, відповідно до цієї точки зору, включає індустрію розваг, туруперейтинг, туристичні агентства, транспорт, екскурсійно-пізнавальні організації. Індустрія гостинності включає індустрію послуг, індустрію розміщення та індустрію харчування [1]. Індустрія гостинності – це особлива самостійна галузь

економіки, що складається з групи галузей і підприємств, функції яких полягають у задоволенні різноманітного попиту на різні види відпочинку і розваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною та інформаційною базою дослідження готельної індустрії та сучасних тенденцій її розвитку є роботи таких відомих вітчизняних та зарубіжних учених, як, зокрема, П. Пуцентейло (економічні та організаційні аспекти готельного господарства [2]), Г. Папірян, Н. Кабушкін (менеджмент готельних підприємств [3; 4]), Г. Круль, А. Чуд-

новський (загальні методичні та теоретичні аспекти готельного бізнесу [5; 6]), Т. Сокол (особливості обслуговування на готельних підприємствах [7]), І. Писаревський (проблемні аспекти ведення готельної справи) [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Індустрія гостинності є однією з важливих складових світового ринку послуг та високодохідною галуззю, що швидко розвивається, створюючи нові види та форми підприємств. Одним із таких засобів розміщення, який активно поширюється на ринку готельних послуг, є хостел. Їх актуальність зростає з кожним днем, оскільки щорічно десятки мільйонів осіб відправляються в подорожі, а далеко не у всіх є достатня кількість коштів для проживання в готелях.

Останнім часом в Україні створюється все більше закладів розміщення, що позиціонують себе як хостели, однак проблема створення достатньої вітчизняної нормативно-правової бази, яка б регулювала діяльність таких засобів розміщення, залишається невирішеною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення особливостей функціонування такого засобу розміщення туристів, як хостел, та аналіз основних нормативно-правових положень, що регулюють діяльність підприємств цього типу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Праобраз сучасних хостелів з'явився ще у 1909 р., коли німецький вчитель Річард Ширрманн задумав щонеділі здійснювати зі своїми учнями замські прогулянки, які обов'язково потребували облаштування на ночівлю здебільшого в приміщенні школи. З того часу завдяки популяризації туризму серед молоді та найбільш активних верств населення з усіх куточків світу пропозиції недорогого, але безпечного та дружнього за умовами спілкування розміщення на ночівлю відповідним чином змінювалися, що й спонукало розвиток хостелів [9].

Загальноприйнятим вважається, що клієнта хостелу зазвичай можна визначити як людину, яка подорожує самотійно, не купуючи готовий туристичний продукт. Статистика свідчить про те, що популярність самотійних подорожей з кожним роком збільшується як у світі загалом, так і в Україні зокрема. Дані державного сайту статистики України свідчать про щорічне зростання кількості туристів, що подорожують самотійно (рис. 1).

Маркетингові дослідження сфери гостинності в різних населених пунктах України, де

має місце стагнація розвитку галузей економіки, свідчать про те, що саме туристичний напрям діяльності має реальні підстави стати рушійною силою на шляху до вибору стратегічно правильного напрямку розвитку низки регіонів та їх продуктивних сил у вигляді створення привабливої та відносно недорогої туристичної інфраструктури. Це стосується, зокрема, пропозицій в сегменті готельно-ресторанного бізнесу для внутрішнього та в'їзного туризму – хостел-пропозиції. На 2016 р., згідно з даними державного сайту статистики, в Україні налічується близько 4 256 засобів розміщення для туристів [11].

Досвід роботи показує, що міста та регіони України мають потужний історично-архітектурний, культурний та сприятливий природний потенціал, значні передумови для розвитку цієї галузі як вагомого джерела надходження коштів і наповнення відповідних бюджетів [12]. Після значного спаду у 2014 р. спостерігається тенденція збільшення кількості іноземних туристів в Україні (рис. 3), отже, можна сподіватися, що українські осередки історико-культурного, лікувально-оздоровчого, спортивного та іншого спрямування будуть приваблювати щороку дедалі більшу кількість іноземних туристів.

Водночас залишається потреба збільшення числа подорожуючих дітей та молоді України. Важливим заходом, спрямованим на розвиток внутрішнього та в'їзного туризму, є створення мережі засобів розміщення, які б за невисоку ціну забезпечили можливість проживання для молоді, школярів та іноземних туристів під час мандрівок історичними та рекреаційними центрами України. Задля цього світова практика та об'єктивна необхідність пропонують скористатися прогресивним досвідом зарубіжних країн у сфері функціонування популярних і відносно недорогих закладів для подорожуючих – хостелів (молодіжних готелів) [5].

Відповідно до ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення» хостел – це засіб розміщення, в якому номери розташовані, як правило, за коридорною або блочною системою та який має умови для самотійного приготування їжі й санітарно-технічні зручності на поверсі або в блоці» [13].

Відповідно до міжнародної класифікації UNWTO хостели належать до інших колективних засобів розміщення, що передбачає надання обмежених готельних послуг, за винятком щоденного заправління ліжка

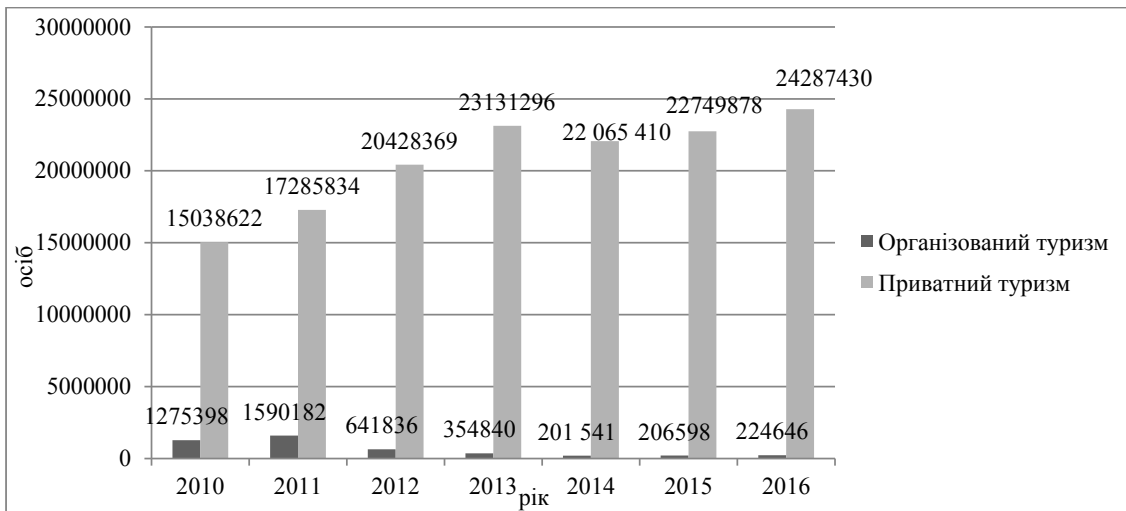

Рис. 1. Виїзд громадян України за кордон з метою поїздки, 2010–2016 рр. [10]

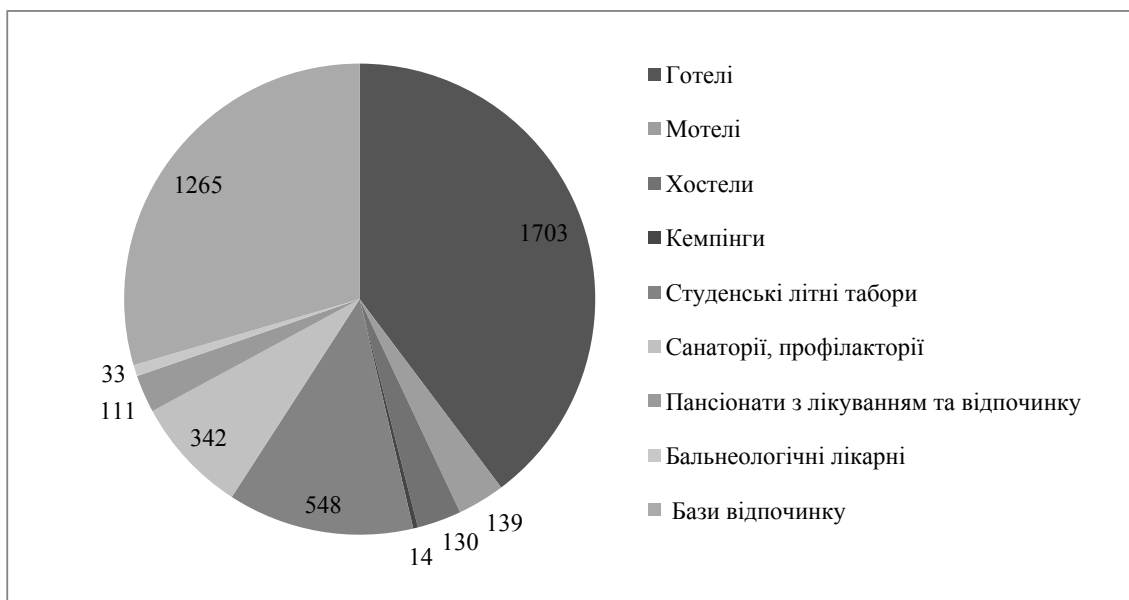

Рис. 2. Колективні засоби розміщення України за видами станом на 2016 р. [11]

та прибирання житлових приміщень (приміщення готується та прибирається лише для кожного нового гостя; послуги поточного прибирання приміщення клієнту не надаються, він має цим займатись самостійно, для чого отримує відповідний інвентар).

Діяльність хостелів в Україні регламентується такими нормативно-правовими документами, як Національний стандарт України «Засоби розміщення» ДСТУ 4268:2003, Національний стандарт України «Класифікація готелів» ДСТУ 4269:2003, Національний стандарт України «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення» ДСТУ 4527:2006, Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення

та надання готельних послуг, Державні будівельні норми України – Громадські будинки та споруди ДБН В.2.2-9-2009 [13; 14; 15; 16].

Аналізуючи вітчизняну законодавчу базу, можна відзначити низку невідповідностей: хостели, згідно із Законом України «Про туризм», мають належати до категорії «аналогічні засоби розміщення» відносно до готелів, а це означає, що хостели як підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включаючи щоденне заправлення ліжок, прибирання кімнат та санвузлів, а також повинні мати принаймні шість номерів, тобто, відповідно до української класифікації, хостел є одним із видів

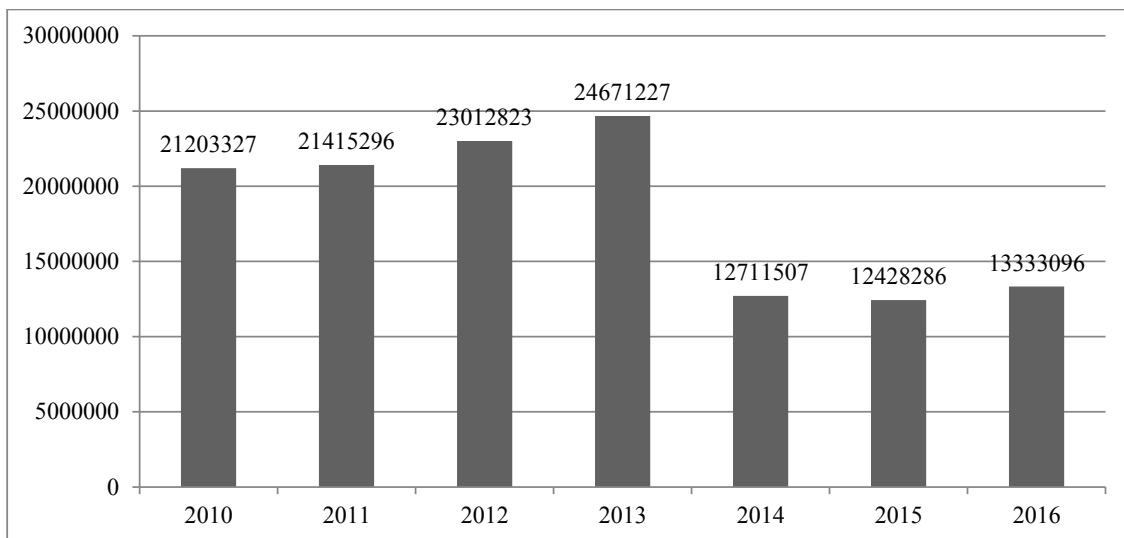

Рис. 3. Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну у 2010–2016 рр. [10]

готелів, що не відповідає міжнародній класифікації засобів розміщення; хостели пропонують своїм клієнтам набір обмежених послуг, навіть незважаючи на те, що в багатьох хостелах є індивідуальні кімнати, як правило, хостели більше нагадують гуртожитки, ніж готелі; хостели у вітчизняній статистичній звітності не виділяються в окрему категорію засобів розміщення, оскільки форма державного статистичного спостереження № 1 КЗР (річна) «Звіт про діяльність колективного засобу розміщення», затверджена в 2011 р., не передбачала збирання інформації про діяльність хостелів як окремого типу колективних засобів розміщення. Лише 30 листопада 2012 р. форму було змінено та доповнено. У зв'язку з цим сьогодні неможливо проаналізувати динаміку зростання кількості хостелів до 2011 р. Проблема прозорості статистичної звітності залишається і після внесення змін, тому що під хостели здаються в оренду приватні приміщення (квартири та офіси), що значно викривлює фактичні дані. З метою вирішення цього питання розроблено проект закону, який передбачає штраф до 80 тис. грн. за незаконне використання приватного житла, який може набути чинності наступного року.

В Україні з 2003 р. функціонує Всеукраїнська молодіжна хостел-асоціація (далі – ВМХА), яка щорічно здійснює перевірку хостелів щодо відповідності стандартам ІУНФ. Відповідно до статистичної інформації, що оприлюднює ВМХА, за містами України офіційно функціонує така кількість хостелів: Київ – 42, Львів – 22, Одеса – 13, Ужгород – 3, Харків – 2, Чернігів – 2, Бровари – 1 [17].

У зв'язку з відсутністю повної та оперативної поповнюваної інформації про ринок створення та надання послуг хостелів доцільно врахувати ту інформацію, яка сьогодні є доступною для широкого загалу дослідників. Так, наприклад, існує інформація, що більшість хостелів у світі знаходиться у великих і найбільш відвідуваних туристами з усього світу містах, а також у містах, де перебуває значна кількість молоді та студентів. Так, наприклад, у країнах Європи під час канікул для школярів і студентів функції хостелів можуть виконувати студентські гуртожитки та бази відпочинку, переобладнані на час канікул для розміщення туристів. Найбільшим провайдером молодіжних хостелів, наприклад в Англії, є некомерційна організація «Асоціація Молодіжних Хостелів Англії та Уельсу», створена у 1930 р. для того, щоб «навести мости між містом і селом» і зміцнити міжнародне співробітництво, членами якої є 221 хостел, а також 300 тис. індивідуальних членів. Асоціація є частиною Міжнародної Федерації Молодіжних Хостелів (International Youth Hostel Federation – ІУНФ) [9]. В Європі створена Міжнародна Європейська молодіжна хостельна федерація (European Youth Hostel Federation – ЕУНФ). Картка постійного клієнта ІУНФ дає можливість отримання знижок у хостелах, що є акредитованими цією асоціацією. Асоціація має статус неурядової некомерційної організації та знаходиться під протекцією ЮНЕСКО. Асоціація встановлює стандарти для засобів розміщення такого класу, розробляє навчальні програми, публікує каталоги хостелів. Ця федерація є най-

старішим об'єднанням національних хостельних асоціацій і характеризується як найбільш вимоглива та консервативна. Тому кожен хостел, який акредитований IYHF, щорічно має проходити сувору перевірку щодо відповідності наявним вимогам. Всі хостели IYHF відзначені логотипом Hostelling International (трикутник, у якому зображені ліжко та ялинка).

Близько 400 хостелів IYHF об'єднані єдиною комп'ютерною системою резервування International Booking Network (IBN). Вхідження до IBN вимагає від хостелу офіційного підтвердження відповідності стандартам, затвердженим Міжнародною асоціацією хостелів IYHF [17].

Міжнародною Федерацією Молодіжних Хостелів хостели поділяються на три категорії: стандарт (Standart), покращений (Superior), люкс (Luxury). У 1994 р. IYHF були наведені загальні вимоги щодо хостел-стандартів та роботи хостелів. Незважаючи на свою простоту, вимоги є основоположними. Структурно вони розбиті на п'ять розділів: культура спілкування і прийом, чистота і порядок, безпека, самітність/конфіденційність, зручність.

У кожному з них наводяться мінімальні вимоги, належне виконання яких гарантує хостелу визнання федерацією як відповідного стандартам, а також дає йому право на використання офіційного логотипу.

Культура спілкування і прийом (Welcome). Керівництво та персонал хостелів повинні дотримуватися принципу «відкритість для всіх». Має бути налагоджена система забезпечення інформацією та прийому попередніх

замовлень з бронювання місць. У хостелах повинні бути членські карти федерації, придбавши які, клієнти мають право на отримання знижок в хостелах та інших організаціях, що надають знижки за цими картами. Хостели одного класу повинні мати ідентичні години роботи. Інформацію для проживаючих і покажчики необхідно оформляти в зрозумілій формі та розміщувати в помітних місцях.

Чистота і порядок (Cleanliness) Технічний та обслуговуючий персонал повинен стежити за чистотою та порядком у приміщеннях хостелу, а також за своєю зовнішністю. Як зсередини, так і зовні хостел повинен виглядати охайним, прибраним і гарно оформленим.

Безпека (Security). У хостелі слід вживати необхідних заходів для забезпечення особистої безпеки клієнтів та збереження їхніх речей.

Самітність (Privacy). Хостел повинен забезпечувати своїм клієнтам належний рівень відокремленості/приватності.

Зручність (Comfort). Окрім того, що хостели повинні відповідати міжнародним хостел-стандартам, прийнятим федерацією, керівництво і персонал хостелу повинні забезпечувати клієнтів всім необхідним для комфортного проживання, зокрема ночівлі [17].

Визначимо головні критерії, які дають змогу віднести хостел до тієї чи іншої категорії за цією класифікацією (табл. 1).

В Україні одним із актуальних і перспективних для розвитку став напрям молодіжного та дитячого туризму. Пілотними проектами для пропозицій розміщення туристів у хостелах стали саме великі міста України, зокрема

Таблиця 1

Категоризація хостелів

Категорії	Критерії віднесення
Стандарт (Standart)	<ul style="list-style-type: none"> – гарна транспортна розв'язка поблизу хостелу; – кімнати розраховані на 4–14 осіб (чоловічі, жіночі, спільні); – кухня та умови для самостійного приготування їжі та санітарно-технічні зручності на поверсі; – загальна кімната для відпочинку з телевізором та Інтернетом.
Покращений (Superior)	<ul style="list-style-type: none"> – розташовані в пішій доступності до центру міста та крупних рекреаційних центрів; – кімнати розраховані на 2–14 осіб; – кухня та умови для самостійного приготування їжі, чай, кава для відвідувачів і санітарно-технічні зручності на поверсі; – загальна кімната для відпочинку, телевізор, Інтернет, можливі додаткові розваги; – пральня.
Люкс (Luxury)	<ul style="list-style-type: none"> – розміщені в центрі міста; – мають кімнати на одну та більше осіб; – кухня та умови приготування їжі та санітарно-технічні зручності в блоці або номері; – загальна кімната для відпочинку, пральня, спортзал.

столиця України – місто Київ, де зосереджена найбільша кількість гуртожитків і зручна для туристів інфраструктура, завдяки чому терміни окупності витрат на облаштування та надання послуг хостелів можна скоротити. Одночасно пілотні проекти почали реалізовуватись у найбільш відвідуваних туристами містах і різних населених пунктах України, що потребувало відповідної підтримки з боку органів місцевого самоврядування, молодіжного бізнес-середовища, громадськості [18].

Економіка малих і середніх міст у подальшому може стати одним з основних джерел формування місцевих бюджетів, забезпечення громадян робочими місцями і необхідними соціально-побутовими послугами, адже відродження й розвиток таких міст є першочерговими завданнями організації місцевого самоврядування за підтримки з боку державних органів влади. Так, наприклад, у законодавчій базі, що стосується розвитку туризму та готельно-ресторанної справи, важлива роль відводиться якісним послугам у сфері індустрії гостинності.

Враховуючи досвід різних країн світу, де мережа хостелів вже розвинена, вважаємо, що в Україні на початковій стадії розвитку доцільно організувати цей тип розміщення на базі наявних засобів, наприклад студентських гуртожитків, виділяючи один або декілька поверхів в оренду.

Інвестування в будівництво нових студентських хостелів може стати наступним етапом цього напряму роботи, оскільки він

характеризується набагато довшим терміном окупності. Причому задля досягнення окупності таких інвестицій протягом 3–4-х років потрібно забезпечити принаймні 70% наповненості хостелів. Утім, варто зазначити, що навіть у країнах, де мережа студентських хостелів більш розвинена, ніж в Україні, на цьому етапі середньорічна наповненість хостелів сягає лише 40–50%. Досвід інших країн також свідчить про те, що молодіжне хостельне господарство доцільно розвивати паралельно з екскурсійною діяльністю, а також із дитячим, молодіжним і сімейним туризмом. Саме ці цільові групи туристів є найчастішими відвідувачами та споживачами послуг хостелів. Таким чином, створення молодіжних хостелів може стати невід'ємною складовою розвитку молодіжного і дитячого туризму в Україні.

Висновки з цього дослідження. Підбиваючи підсумки, необхідно виділити основні рекомендації щодо вирішення поставленої мети:

- створення та покращення законодавчої та нормативно-правової бази щодо регулювання процесів створення, оподаткування та роботи хостелів;

- необхідність виділення хостелів у самостійний вид підприємства та віднесення до певної групи оподаткування, що спростить процес державної реєстрації та ведення статистичної звітності.

- створення та просування державної програми підтримки хостелів задля їх розвитку та інвестиційної підтримки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воскресенський В. Міжнародний туризм / В. Воскресенський. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 255 с.
2. Пуцентейло П. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : [навч. посіб.] / П. Пуцентейло – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Папирян Г. Менеджмент в індустрії гостеприимства (отели и рестораны) / Г. Папирян. – М. : Экономика, 2000. – 207 с.
4. Кабушкин Н. Менеджмент гостиниц и ресторанов : [учеб. пособ.] / Н. Кабушкин, Г. Бондаренко. – Мн. : Новое знание, 2001. – 216 с.
5. Круль Г. Основи готельної справи : [навч. посіб.] / Г. Круль. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 368 с.
6. Чудновский А. Туризм и гостиничное хозяйство : [учебник] / А. Чудновский – М. : Юркнига, 2005. – 448 с.
7. Сокол Т. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах : [підручник] / Т. Сокол. – К. : Альтерпрес, 2009. – 447 с.
8. Проблеми розвитку туризму і готельного господарства: регіональний аспект : [монографія] / за заг. ред. І. Писаревського. – Х. : Харківська національна академія міського господарства, 2009. – 276 с.
9. Що таке Хостел [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hihostels.com.ua/uk/what-is-a-hostel/what-is-a-hostel>.
10. Державний сайт статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tur/zr_u.html.
11. Колективні засоби розміщування в Україні у 2016 році : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – 200 с.

12. Орленко О. Становлення та розвиток студентських хостелів в Україні – важливий напрям молодіжного та дитячого туризму / О. Орленко // Економічний часопис – XXI. – 2004. – № 3.
13. ДСТУ 4527:2006 послуги туристичні, національний стандарт України, засоби розміщення, терміни та визначення. Чинний від 1 жовтня 2006 р.
14. ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні, класифікація готелів. Чинний від 17 серпня 2014 р.
15. ДСТУ 4268:2003. Засоби розміщення. Чинний від 21 грудня 2001 р.
16. ДБН в.2.2-9-2009 Громадські будинки та споруди. – К. : Мінрегіонбуд України, 2009.
17. Всеукраїнська молодіжна хостел-організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hihostels.com.ua>.
18. Давиденко І. Особливості розвитку хостелів в Україні та світі / І. Давиденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua>.